

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 28 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Ratajczak

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Katarzyna Ślip- Ostrawska

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2019 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa B. K. (1)

przeciwko A. P.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną (art. 527 kc)

1. Uznaje za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę darowizny nieruchomości położonej przy ul. (...) w J. (gmina S., powiat (...), województwo (...)) oznaczonej numerem geodezyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy P. (...) w P. Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) – zawartą dnia 20 sierpnia 2013 roku między J. R. (1) a A. P. przed notariuszem D. R. w Kancelarii Notarialnej w P., Repertorium A nr(...) w celu umożliwienia powódce zaspokojenia wierzytelności przysługującej jej w kwocie głównej 206.131,76zł wraz z ustawowymi odsetkami a wynikającej z następujących tytułów wykonawczych :

- nakazu zapłaty z dnia 30 czerwca 2014r wydanego przez Sąd Rejonowy P. (...)w P. sygn.. (...) na kwotę 74.718,30zł z odsetkami ustawowymi określonymi w nakazie

- nakazu zapłaty z dnia 12 maja 2014r wydanego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu sygn.. (...) na kwotę 109.561,21 z odsetkami ustawowymi określonymi w nakazie zapłaty

- nakazu zapłaty z dnia 27 kwietnia 2015r wydanego przez Sąd RejonowyP. (...)w P. sygn.. (...)na kwotę 21.852,25zł z odsetkami ustawowymi określonymi w nakazie zapłaty

2. Kosztami procesu w całości obciąża pozwaną, pozostawiając szczegółowe rozliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu.

/-/H.Ratajczak

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 04 listopada 2016 roku (k. 2- 37) powódka B. K. (2) wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powódki B. K. (1) umowy darowizny zawartej w dniu 20 sierpnia 2013 roku rep. A nr(...), sporządzonej przed notariuszem D. R. w P., zawartą pomiędzy J. R. (1) jako darczyńcą, a A. P. jako obdarowaną, obejmująca nieruchomość zapisaną w księdze wieczystej o numerze (...) prowadzonej przez Sąd RejonowyP. (...)w P., która to umowa zawarta została z pokrzywdzeniem powódki, której służy przeciwko darczyńcy J. R. (2) wierzytelność w wysokość 206.131,76 zł wynikająca z następujących tytułów wykonawczych:

- nakazu zapłaty z dnia 30 czerwca 2014 roku wydana Przez Sad Rejonowy P. (...)w P., sygn. akt(...) opatrzony klauzulą wykonalności z dnia 22 lutego 2016 roku, zasądzono od J. R. (1) na rzecz powódki kwotę w wysokości 74.718,30 zł wraz z ustawowymi odsetkami:

- nakazu zapłaty z dnia 12 maja 2014 roku wydanym przez Sąd Okręgowy w Poznaniu, sygn. akt (...), opatrzony klauzulą wykonalności z dnia 19 listopada 2015 roku zasądzono od J. R. (1) na rzecz powódki kwotę 109.561,21 zł wraz z ustawowymi odsetkami;

- nakazu zapłaty z dnia 27 kwietnia 2015 roku wydanym przez Sąd Rejonowy P. (...)w P., sygn. akt (...) opatrzony klauzula wykonalności z dnia 13 sierpnia 2015 roku, zasądzono od J. R. (1) na rzecz powódki kwotę 21.852,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami.

Powódka także wniosła o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów procesu i kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, zwolnienie powódki od uiszczenia opłaty od pozwu na etapie wnoszenia pozwu i orzeczenie przez Sąd o obowiązku poniesienia kosztów sądowych w postaci opłaty od pozwu w orzeczeniu kończącym postępowanie.

Nadto powódka złożyła wniosek o udzielenie zabezpieczenia poprzez wpisanie w dziale III księgi wieczystej o numerze KW (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy P. (...)w P. ograniczenia w rozporządzaniu nieruchomością oraz wzmianki, że z powództwa B. K. (1) toczy się postępowanie przed Sądem Okręgowym w Poznaniu przeciwko A. P., córce J. R. (1) o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powódki B. K. (1) umowy darowizny rep. A numer (...) dokonanej w dniu 20 sierpnia 2013 roku w P. pomiędzy J. R. (1), a A. P. jako obdarowaną.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż od lat pozostawała w stałej współpracy gospodarczej z J. R. (1). Przebiegała ona sprawnie, poza pewnymi opóźnieniami w płatnościach poszczególnych faktur przez J. R. (1). Powódka z uwagi na wieloletnią współpracę wielokrotnie godziła się na przedłużanie terminów płatności w sposób dogodny dla J. R. (1), który borykał się z problemami finansowymi. W dniu 20 sierpnia 2013 roku dłużnik J. R. (1) dokonał przed notariuszem D. R. na rzecz córki A. P. aktu darowizny nieruchomości położonej w J., gmina S., woj. (...) - działka numer (...) - o obszarze 0,3135 ha, dla której Sąd Rejonowy P. (...)w P. prowadzi księgę wieczystą KW (...). Wyżej wymieniona nieruchomość stanowiła jedyny majątek J. R. (1) o znacznej wartości. W ocenie powódki J. R. (1) dokonując darowizny w dniu 20 sierpnia 2013 roku pokrzywdził powódkę i miał świadomość, że czynność prawna- darowizna przez niego dokonana spowoduje, że w przyszłości powódka nie będzie miała możliwości się zaspokoić z pozostałego majątku i tak w rzeczywistości jest. Z wniosku powódki były prowadzone egzekucje z majątku J. R. (1) na podstawie nakazów zapłaty zaopatrzonych w klauzule wykonalności. Postępowania egzekucyjne zostały umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

Zarządzeniem z dnia 09 listopada 2016 roku (k. 39) Sąd zwrócił wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych na podstawie art. 102 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W dniu 23 listopada 2016 roku powódka dokonała uiszczenia opłaty sądowej w kwocie 10.307 zł (k. 44).

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2016 roku (k. 45) Sąd udzielił zabezpieczenia roszczenia o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powódki umowy darowizny nieruchomości położonej w miejscowości J. (gm. S.), dla której Sąd Rejonowy P. (...) w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej w dniu 20 sierpnia 2013 r. przez J. R. (1) z pozwaną, sporządzonej przed notariuszem D. R. w P.- repertorium A nr (...) poprzez ustanowienie zakazu rozporządzania tą nieruchomością, nadto nakazał wpisanie do księgi wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości ostrzeżenia o ustanowionym w pkt 1 zakazie oraz ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powódki umowy darowizny nieruchomości położonej w miejscowości J.(gm. S.), dla której Sąd Rejonowy P. (...)w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej w dniu 20 sierpnia 2013 roku przez J. R. (1) z pozwaną, sporządzonej przed notariuszem D. R. w P.- repertorium A nr (...).

W odpowiedzi na pozew z dnia 13 grudnia 2016 roku (k. 59- 140) pozwana A. P. wniosła o oddalenie powództwa w całości; zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma pozwana przyznała, że w dniu 20 sierpnia 2013 roku jej ojciec J. R. (1) darował jej przedmiotową nieruchomość. Nadto wskazała, iż zwarcie przedmiotowej darowizny było skutkiem tego, że w dniu

23 kwietnia 2013 roku J. R. (1) doznał rozległego udaru mózgu. Choroba okazała się na tyle poważna, że nie był on w stanie kontynuować działalności gospodarczej w dotychczasowym zakresie. J. R. (1) został uznany za osobę całkowicie niezdolną do pracy. Nadto powódka podniosła, iż nie miała wiedzy o trudnościach finansowych ojca, zwłaszcza że w 2013 roku zamknął on dochodem w kwocie 304.024,39 zł. W 2013 roku z uwagi na stan zdrowia J. R. (1) podjął decyzję o wygaszaniu, a następnie zakończeniu prowadzonej działalności gospodarczej, pozwana zobowiązała się pomóc ojcu i spłacić za niego min. kredyty. W konsekwencji J. R. (1) darował córce A. P. nieruchomości objętą księgą wieczystą nr (...). Nieruchomość była obciążona hipoteką zwykłą na kwotę 1.011.326,07 zł oraz kaucyjną do kwoty 707.928,20 zł.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywany swoje stanowiska procesowe.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. K. (1) i J. R. (1) od lat pozostawali we współpracy gospodarczej. Przebiegała ona sprawnie, co prawda J. R. (1) opóźniał się z płatnościami, ale zawsze były przez niego dokonywane. Współpraca w tej formie była przez powódkę kontynuowana.

W kwietniu 2013 roku J. R. (1) doznał udaru mózgu. Skutki tego zdarzenia, długotrwałe leczenie spowodowały wyłączenie go z prowadzenia działalności gospodarczej. Po jego stronie powstawały kolejne zobowiązania, których nie regulował u powódki.

Orzeczeniem z dnia 05 sierpnia 2015 roku stwierdzono u J. R. (1) znaczny stopień niepełnosprawności.

Dowód: dokumentacja medyczna J. R. (1) (k.85- 107), zeznania powódki (e-protokół z dnia 18 lipca 2017 roku k. 246), zeznania świadków M. K., P. M., P. K. (e-protokół z dnia 15 maja 2017 roku k. 209)

W dniu 20 sierpnia 2013 roku J. R. (1) zawarł z A. P. umowę darowizny w formie aktu notarialnego Rep. A nr (...) przed notariuszem D. R.. J. R. (1)- ojciec pozwanej darował na jej rzecz nieruchomości położoną w miejscowości J., ul. (...) (gmina S., powiat (...), województwo (...)), oznaczonej numerem geodezyjnym (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy P. (...)w P., VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...). Wartość darowanej nieruchomości strony określiły na kwotę 1.500.000,00 zł.

Dowód: umowa darowizny z dnia 20 sierpnia 2013 roku (k. 64-70), wydruk elektronicznej księgi wieczystej (k. 71- 84v)

Z powodu zawarcia umowy darowizny dłużnik J. R. (1) stał się niewypłacalny, zaś wskazana czynność została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela – powódki B. K. (1).

W dniu dokonania umowy darowizny spornej nieruchomości była ona obciążona hipoteką umowną łączną zwykłą na kwotę 1.011.362,07 zł oraz hipoteką umowną łączną kaucyjną do kwoty 707.928,20 zł ustanowionymi na rzecz (...) Bank S.A. Hipoteki te są hipotekami łącznymi, obciążającymi oprócz przedmiotowej nieruchomości także drugą nieruchomości położoną przy ul. (...) w J., dla której Sąd Rejonowy P. (...)w P. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). W umowie darowizny z dnia 20 sierpnia 2013 roku pozwana oświadczyła, że będzie ponosiła wszelkie ciężary związane z nabytym prawem własności darowanej nieruchomości.

Wkrótce potem J. R. (1) zakończył prowadzoną przez siebie działalność gospodarczą, ponadto nie uregulował powstałych po jego stronie zobowiązań względem powódki.

Pozwana po zawarciu umowy darowizny wynajęła przedmiotową nieruchomości, kwota miesięcznego czynszu została ustalona w wysokości 16.800 zł, wyłącznie reguluje zobowiązanie ojca w postaci kredytu hipotecznego. Ustanowione na przedmiotowej nieruchomości hipoteki stanowią jego zabezpieczenie. Na dzień 09 września 2015 roku do całkowitej spłaty kredytu pozostawała kwota 986.972,25 zł.

Dowód: umowa darowizny z dnia 20 sierpnia 2013 roku (k. 64-70), wydruk elektronicznej księgi wieczystej (k. 71- 84v), wydruk (...) (k. 111), potwierdzenia przelewów (k.112- 138), harmonogram spłat kredytu (k. 139)

Mimo rozmów ugodowych z pozwaną, co do spłaty istniejących po stronie J. R. (1) zobowiązań nie były one regulowane, wobec powyższego B. K. (1) wystąpiła na drogę sądową.

Nakazem zapłaty z dnia 12 maja 2014 roku Sąd Rejonowy P. (...)w P., w sprawie o sygnaturze akt (...) nakazał by J. R. (1) zapłacił na rzecz B. K. (1) kwotę 109.561,21 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 4.215,17 zł od dnia 22 października 2012 roku do dnia zapłaty,
- 15.734,41 zł od dnia 25 października 2012 roku do dnia zapłaty,
- 3.934,44 zł od dnia 26 października 2012 roku do dnia zapłaty,
- 7.231,31 zł od dnia 30 października 2012 roku do dnia zapłaty,
- 5.353,02 zł od dnia 02 listopada 2012 roku do dnia zapłaty,
- 9.326,90 zł od dnia 08 listopada 2012 roku do dnia zapłaty,
- 13.041,54 zł od dnia 24 listopada 2014 roku do dnia zapłaty,
- 6.695,05 zł od dnia 24 listopada 2012 roku do dnia zapłaty,
- 12.068,86 zł od dnia 30 listopada 2012 roku do dnia zapłaty,
- 4.311,25 zł od dnia 01 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- 1.736,70 zł od dnia 08 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- 3.181,13 zł od dnia 27 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- 1.766,86 zł od dnia 31 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- 8.063,30 zł od dnia 17 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty,
- 3.449,19 zł od dnia 20 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty,
- 3.704,36 zł od dnia 28 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty,
- 5.747,18 zł od dnia 03 marca 2013 roku do dnia zapłaty,

oraz kwotę 4.987 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Dowód: nakaz zapłaty z dnia 12 maja 2014 roku wydany w sprawie o sygnaturze akt (...) (k. 28-29), zeznania powódki (e-protokół z dnia 18 lipca 2017 roku k. 246), zeznania świadków M. K., P. M., P. K. (e-protokół z dnia 15 maja 2017 roku k. 209)

Nakazem zapłaty z dnia 30 czerwca 2014 roku Sąd Rejonowy P. (...)w P., w sprawie o sygnaturze akt (...) nakazał by pozwany J. R. (1) zapłacił powódce B. K. (1) kwotę 74.718,30 zł z odsetka ustawowymi od kwot:

- 10.207,16 zł od dnia 19 marca 2013 roku do dnia zapłaty,
- 10.741,89 zł od dnia 28 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- 10.499,43 zł od dnia 29 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- 8.191,89 zł od dnia 31 maja 2013 roku do dnia zapłaty,

- 4.637,24 zł od dnia 29 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,
  - 4.159,91 zł od dnia 04 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 661,27 zł od dnia 05 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 2.269,35 od dnia 25 października 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 2.214,00 zł od dnia 26 października 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 2.214, 00 zł od dnia 27 października 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 2.214,00zł od dnia 28 października 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 1.771,20 zł od dnia 31 października 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 6.746,55 zł od dnia 11 listopada 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 1.474,61 zł od dnia 16 listopada 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 3.788,40 zł od dnia 21 listopada 2013 roku do dnia zapłaty,
  - 2.297,40 zł od dnia 06 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- oraz kwotę 4.551,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Dowód: nakaz zapłaty z dnia 30 czerwca 2014 roku wydany w sprawie o sygnaturze akt (...) (k. 20-21)

Nakazem zapłaty z dnia 27 kwietnia 2015 roku Sąd Rejonowy P. M.w P., w sprawie o sygnaturze akt (...) nakazał by pozwany J. R. (1) zapłacił powódce B. K. (1) kwotę 21.852,25 zł z odsetkami ustawowymi od kwot:

- 3.788,40 zł od dnia 21 listopada 2013 roku do dnia zapłaty,
- 366,90 zł od dnia 07 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- 4.107,29 zł od dnia 13 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- 8.093,40 zł do dnia 03 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty,
- 5.496,26 zł od dnia 12 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty,

oraz kwotę 2.691,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Dowód: nakaz zapłaty z dnia 27 kwietnia 2015 roku wydany w sprawie o sygnaturze akt (...) (k. 33)

Wnioskami z dnia 21 sierpnia 2015 roku (...), 12 grudnia 2015 roku (...), 01 marca 2016 roku (...) powódka wniosła o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi. W toku postępowań ustalono, że dłużnik J. R. (1) nie posiada żadnego majątku. W związku z powyższym wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji postępowania umorzono.

Dowód: dokumenty zgromadzone w aktach sprawy (...), zeznania powódki

Wartość rynkowa nieruchomości stanowiącej przedmiot umowy darowizny wynosiła **1.929.711,00 zł** według stanu oraz cen na dzień darowizny **20 sierpnia 2013 roku**. Wartość współobciążonej nieruchomości położonej przy ul. (...) w J. oznaczonej numerem geodezyjnym (...), wynosiła 700.632,00 zł według stanu oraz cen na dzień 20 sierpnia 2013 roku. Wartość obu nieruchomości obciążonych hipotekami łącznymi na kwotę 1.719,254,27 zł ustanowionymi na rzecz (...) Bank S.A. wynosi więc w sumie 2.630.343,00 zł.

Dowód: wydruk elektronicznej księgi wieczystej (k. 71- 84v) opinia uzupełniająca z dnia 26 maja 2017 roku sporządzona w sprawie (...)/4 (k. 442- 444), opinia główna z dnia 15 lutego 2017 roku sporządzona w sprawie (...)

Przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd dał wiarę powołanym wyżej dokumentom oraz ich odpisom i kserokopiom, albowiem nie były przez strony kwestionowane, jak również nie budziły wątpliwości Sądu. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z art. 244 § 1 kpc dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Z kolei w świetle art. 245 kpc dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie.

Sąd za wiarygodne w całości uznał zeznania powódki. Twierdzenia B. K. (1) znalazły potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w toku niniejszego postępowania.

Również Sąd dał wiarę zeznaniom powołanych w sprawie świadków, uwzględniając, że byli to najbliżsi członkowie rodziny powódki. Niemniej jednak zeznawali spójnie i logicznie, rzetelnie odpowiadali na zadane im pytania. Ich twierdzenia nie stoją w sprzeczności z ustaleniami dokonanyymi przez Sąd. Ponadto M. K. również współpracował z J. R. (1), nadto pomagał żonie w prowadzeniu działalności gospodarczej i jego wiedza jest bezpośrednia.

Istotnych ustaleń w sprawie Sąd dokonał na podstawie opinii biegłego sądowego R. D. sporządzanych w sprawie o sygnaturze akt (...)tj. opinii głównej oraz opinii uzupełniającej. Opinie określały wartość przedmiotowej nieruchomości według stanu oraz cen na dzień 20 sierpnia 2013 roku tj. daty dokonania darowizny. Powyższe opinie Sąd traktował jako dokumenty prywatne, składane na okoliczność, że podpisany pod nimi biegły złożył opinię o określonej treści.

Opinia sporządzona przez biegłego sądowego R. D. w niniejszej sprawie określa wartość rynkową nieruchomości gruntowanej zbudowanej według stanu nieruchomości i cen z daty wydania opinii, wobec czego okazała się nieprzydatna dla dokonania istotnych ustaleń w sprawie. Dla oceny żądania zgłoszonego przez powódkę, koniecznym było ustalenie wartości przedmiotowej nieruchomości na dzień dokonania zaskarżonej czynności prawnej tj. umowy darowizny.

Sąd pominął dowód z przesłuchania pozwanej, albowiem nie stawiała się na wezwanie Sądu w wyznaczonym terminie oraz nie usprawiedliwiła swojego niestawiennictwa.

Sąd za nieprzydatne uznał przedłożone oferty dotyczące sprzedaży nieruchomości podobnych, albowiem wartość przedmiotowej nieruchomości mogła być ustalona wyłącznie przez biegłego rzeczoznawcę, Sąd na podstawie w/w ofert nie mógł dokonać ustaleń istotnych okoliczności w sprawie.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 527 kc gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskuje korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskuje korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający

z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadome, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Zgodnie ze Stanowiskiem Sadu Najwyższego (wyrok z dnia 27 kwietnia 2018 roku, IV CSK 200/17), skarga pauliańska ma na celu ochronę wiarygodności przed uniemożliwieniem wierzycielowi przez dłużnika przymusowego jej zaspokojenia z jego majątku, wskutek dokonania czynności prawnych umniejszających ten majątek i przysparzających korzyści osobom trzecim. Pokrzywdzenie w rozumieniu art. 527 § 2 kc, to stan rzeczywistej niewypłacalności dłużnika w ogóle lub niewypłacalności w wyższym stopniu niż przed dokonaniem czynności prawnej. Ustawodawca nie zdefiniował pojęcia niewypłacalności dla oceny podstaw skargi pauliańskiej. Niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 kc należy rozumieć jako, stan majątku dłużnika, w którym egzekucja nie może przynieść zaspokojenia wiarygodności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Dochodzi do tego w drodze dokonania przez dłużnika czynności prawnej polegającej na przesunięciu składników majątkowych, powodującym uszczuplenie masy majątkowej i braku składników, z których można przeprowadzić egzekucję. Chodzi przy tym o aktualną niewypłacalność dłużnika. Dla wykazania niewypłacalności nie jest konieczne ogłoszenie upadłości dłużnika. Nie ma uzasadnienia dla utożsamiania niewypłacalności w rozumieniu art. 527 § 2 kc z przyczynami ogłoszenia upadłości, przewidzianymi w art. 10 i 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 2344), ponieważ znaczenie prawne ma jedynie to, czy czynność prawna dłużnika mogła spowodować lub pogłębić jego niewypłacalność istniejącą w chwili jej zaskarżenia i utrzymującą się do dnia wydania orzeczenia.

Uznanie czynności prawnej za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzyciela wymaga wykazania przez niego, że stanowi ona samodzielnie lub w powiązaniu z innymi zdarzeniami warunek konieczny niewypłacalności lub powiększenia niewypłacalności. Jeżeli niemożność pełnego, przymusowego zaspokojenia wiarygodności powstała także bez dokonania przez dłużnika zaskarżonej czynności prawnej, żądanie jej ubezwzględnienia nie może być uznane za zasadne. Istotne jest dla zbadania pokrzywdzenia, czy w przypadku niedokonania konkretnej czynności wierzyciel faktycznie zostałby zaspokojony. Ocena zaistnienia pokrzywdzenia wierzyciela w tym znaczeniu, powinna być dokonana według chwili wyrokowania. Niewystarczające jest stwierdzenie, takiego stanu majątku dłużnika tylko w chwili zaskarżenia czynności prawnej. Nie ma znaczenia, czy stan uniemożliwiający zaspokojenie wiarygodności istniał w chwili działania czynności prawnej przez dłużnika.

Należy wskazać, iż w niniejszej sprawie czynność prawna dłużnika (umowa darowizny), została dokonana dnia 20 sierpnia 2013 roku, czyli przed wydaniem nakazów zapłaty z dnia 12 maja 2014 roku sygn. akt (...), 30 czerwca 2014 roku sygn. akt (...), 27 kwietnia 2015 roku sygn. akt (...). Niemniej jednak część zobowiązań J. R. (1) powstała przed dokonaniem spornej czynności prawnej.

Dłużnik J. R. (1) dokonał zaskarżonej czynności świadom istniejących zadłużeń wobec powódki. Ich współpraca trwała wiele lat, a zapłata na rzecz powódki następowała zawsze z opóźnieniem, na tym tle nie dochodziło do żadnych konfliktów, a współpraca tak funkcjonowała przez długi okres. W dniu dokonania darowizny J. R. (1) wiedział, że ma nieuregulowane zobowiązania względem powódki. Nadto wówczas było wiadomo, że z uwagi na stan zdrowia nie będzie mógł kontynuować działalności gospodarczej oraz nie będzie mógł wykonywać innej pracy. Darując nieruchomości na rzecz córki stał się niewypłacalny, a mimo to zaciągał kolejne zobowiązania. Wiarygodności powódki przysługujące jej wobec J. R. (1) w części powstały także po dniu 20 sierpnia 2013 roku.

Podkreślenia wymaga, że ochrona przyszłego wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika uregulowana została w art. 530 kc, który zastrza przesłanki subiektywne, uzależniając jej skuteczność od istnienia po stronie dłużnika zamiaru pokrzywdzenia wierzyciela. Przepis ten poszerza zastosowanie skargi pauliańskiej na sytuacje, gdy dłużnik najpierw dokonuje czynności powodujących jego niewypłacalność, a dopiero potem powstaje jego zobowiązanie w stosunku do wierzyciela; chroni więc on tzw. wierzycieli przyszłych.

Uregulowanie art. 530 kc jest potwierdzeniem szerokiej ochrony wierzyciela, która dotyczy zarówno zobowiązań istniejących w chwili dokonywania czynności rozporządzającej, jak również tych, które powstaną w przyszłości. Wprowadza jednak równowagę pomiędzy zabezpieczeniem interesów przyszłego wierzyciela i dłużnika przez

ograniczenie swobody dysponowania majątkiem jedynie do rozmyślnego dążenia do uwolnienia się od spełnienia zobowiązania, którego powstanie w przyszłości jest realne (wyrok Sadu Najwyższego z dnia 6 marca 2009 roku, sygn. akt II CSK 592/08).

Mając na uwadze zasady logiki i doświadczenia życiowego należy zważyć, że J. R. (1), mając na uwadze jego stan zdrowia i niemożność podjęcia pracy zarobkowej, winien nieruchomości pozostawić jako swoją własność, pobierać czynsz najmu, z której to kwoty mógłby spłacać raty kredytu oraz pozostałe zobowiązania. Obecnie jednak jest niewypłacalny, a toczące się przeciwko niemu postępowania egzekucyjne są bezskuteczne.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, nie ma podstaw do przyjęcia, że zakresem ochrony przyszłego wierzyciela nie jest objęta taka sytuacja, w której dłużnik rozporządza jedynym istotnym składnikiem swojego majątku, posiadając zobowiązania związane z prowadzoną działalnością gospodarczą i wiedząc, że w dalszym ciągu będzie zaciągał zobowiązania względem tego wierzyciela, nie będąc w stanie ich spełnić, gdyby takie żądanie wierzyciel wysunął, bo wynik działalności nie zezwalał na takie założenie.

Zgodnie z powołanym wyżej orzecznictwem Sądu Najwyższego dla wykazania niewypłacalności nie jest konieczne ogłoszenie upadłości dłużnika. Nie ma uzasadnienia dla utożsamiania niewypłacalności w rozumieniu art. 527 § 2 kc z przyczynami ogłoszenia upadłości, przewidzianymi w art. 10 i 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 2344), ponieważ znaczenie prawne ma jedynie to, czy czynność prawna dłużnika mogła spowodować lub pogłębić jego niewypłacalność istniejącą w chwili jej zaskarżenia i utrzymującą się do dnia wydania orzeczenia.

Nadto uznanie czynności prawnej za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzyciela wymaga wykazania przez niego, że stanowi ona samodzielnie lub w powiązaniu z innymi zdarzeniami warunek konieczny niewypłacalności lub powiększenia niewypłacalności. Jeżeli niemożność pełnego, przymusowego zaspokojenia wierzytelności powstała także bez dokonania przez dłużnika zaskarżonej czynności prawnej, żądanie jej ubezskutecznienia nie może być uznane za zasadne.

W literaturze podkreśla się, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę (uświadamia sobie), że skutek dokonania czynności prawnej z osobą trzecią może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Jednak samo pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika – wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Innymi słowy wystarczającą będzie u dłużnika świadomość możliwości wystąpienia pokrzywdzenia. Wskazuje się również, że dostateczną przesłanką przyjęcia działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli jest istnienie ogólnej świadomości co do tego, iż w wyniku podejmowanych czynności może on być niewypłacalny lub stan jego niewypłacalności może się pogłębić (zob. L. Stecki (w:) Kodeks..., s. 520).

Wobec powyższego trudno przyjąć wniosek przeciwny aniżeli taki, że J. R. (1) działał na szkodę wierzycieli, a w tym przypadku powódki B. K. (3). Bezsprzecznie obejmował świadomością i zdawał sobie sprawę, iż wyzbywa się jedynego majątku, z którego możliwe będzie prowadzenie egzekucji.

J. R. (1) prowadzący działalność gospodarczą bez wątplenia miał świadomość jakie i od kiedy wymagalne wierzytelności posiada powódka wobec niego. Również wiedział, że z uwagi na stan zdrowia nie będzie w stanie pracować zawodowo, wyzbywając się przedmiotowej nieruchomości doprowadził do stanu swojej niewypłacalności. Dłużnik działał więc co najmniej ze świadomością, a w ocenie Sądu i z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela - powódki.

W oparciu o zgromadzone dokumenty w aktach komorniczych Sąd stwierdził, iż powódka w sposób wystarczający wykazała stan niewypłacalności J. R. (1).

Przesłanki do wniesienia skargi pauliańskiej muszą zostać spełnione łącznie. W niniejszej sprawie koniecznym było także ustalenie czy kwestionowana czynność prawna obejmująca przeniesienie udziału w prawie własności nieruchomości obciążonej hipotekami spowodowała, że dłużnik stał się niewypłacalny, lub niewypłacalny w wyższym

stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Rozpatrując zasadność wniesionego powództwa należało zbadać, czy nieruchomości będąca przedmiotem darowizny była obciążona hipotekami ponad swoją wartość oraz czy darowizna tej nieruchomości na rzecz pozwanej prowadzi do pokrzywdzenia powódki oraz zwiększenia niewypłacalności dłużnika.

Pozwana wskazywała, iż w chwili dokonywania przez dłużnika darowizny, nieruchomości była obciążona hipotekami o łącznej wartości 1.719.254,27 zł, a na dzień wniesienia odpowiedzi na pozew do zapłaty na rzecz wierzyciela hipotecznego pozostała łącznie wierzytelność w kwocie 2.557.504,94 zł. Nadto pozwana podnosiła, iż przedmiotowa nieruchomości nie przedstawia wartości 1.500.000 zł, a znacznie niższą. Nadto uwzględniając kwotę hipotek jak i kwotę zabezpieczonych nią wierzytelności, ani w chwili dokonywania zaskarżonej czynności ani w chwili obecnej, powód nic by nie otrzymał z tytułu jej sprzedaży w postępowaniu egzekucyjnym. Sprzedaż licytacyjna skutkowałaby osiągnięciem znacznie niższych kwot niż wskazana kwota 1.500.000 zł.

Sąd zatem ocenił czy dokonana czynność darowizny istotnie krzywdzi wierzyciela, czy wymagany ustawą związek przyczynowy istnieje.

Na potrzebę badania tych okoliczności wskazywał już Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 13 października 2006 roku, III CSK 58/06 i 28 czerwca 2007 roku, IV CSK 115/07, stwierdzając, że podlega ocenie, czy kwestionowana czynność doprowadziła do usunięcia z majątku dłużnika takiego składnika majątkowego, z którego powód mógłby zaspokoić swoją wierzytelność. Przedmiot bowiem takiej czynności prawnej dłużnika może, jak zauważył Sąd Najwyższy w powołanych orzeczeniach, tracić dla wierzyciela swój walor egzekucyjny, jeżeli doszłoby do ustanowienia na nim wcześniej hipoteki tworzącej przywilej egzekucyjny dla wierzyciela hipotecznego. Jeżeli powód nie mógłby uzyskać zaspokojenia, uzasadniałoby to teoretyczny wniosek o braku pokrzywdzenia. W przypadku, gdy nieruchomości jest obciążona hipoteką, istotne jest więc zbadanie, czy wobec istnienia obciążenia hipotecznego, wierzyciel osobisty miałby możliwość przynajmniej częściowego zaspokojenia swojej wierzytelności. Wymaga to porównania wartości nieruchomości i wysokości obciążenia hipotecznego w chwili orzekania oraz oceny, czy w świetle obowiązujących przepisów o egzekucji z nieruchomości obciążonej hipotekami, możliwe byłoby zaspokojenie choćby części wierzytelności stanowiącej przedmiot skargi pauliańskiej. W związku powyższym, zasadnicze znaczenie dla prawidłowej oceny niniejszej sprawy miało ustalenie wysokości wierzytelności wierzycieli hipotecznych obejmującej należności główne oraz odsetki od tych należności. Należy przy tym jednak podkreślić, że stopień zaspokojenia wierzytelności powódki w przyszłości nie jest obecnie możliwy do ustalenia, gdyż zależy od wielu czynników aktualnych w chwili dokonywania czynności egzekucyjnych względem nieruchomości objętej zaskarżoną umową darowizny. Dodatkowo w ocenie Sądu o tym, czy i w jakim czasie wierzyciel uzyska zaspokojenie swojej wierzytelności prowadząc egzekucję zgodnie z zasadami art. 532 w zw. z art. 527 § 1 kc, będzie decydować w istocie stan tej nieruchomości w chwili takiej egzekucji: jej wartość w tym czasie, obciążenie hipoteczne i inne zobowiązania uprzywilejowane oraz to, czy ewentualni wierzyciele wierzytelności uprzywilejowanych będą chcieli lub mogli prowadzić egzekucję swoich należności. Wszystkie te okoliczności mogą sprawić, że nawet przy obciążeniu nieruchomości hipoteką, wierzyciele uprzywilejowani będą mogli zaspokoić w całości lub w części swoje wierzytelności. Okoliczności te, istotne dla skuteczności egzekucji, nie mogą być znane w chwili orzekania w oparciu o art. 527 kc, a tym samym nie mogą mieć wpływu na treść orzeczenia w tym znaczeniu, że nie mogą warunkować ani ograniczać zakresu uprawnienia wierzyciela przewidzianego w tym przepisie. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 czerwca 2002 roku, sygn. akt II CKN 1336/00 (nie publ.), uwzględnienie skargi pauliańskiej skutkuje tzw. bezskutecznością względną zaskarżonej czynności, a wyrok nie ma na celu określenia czy też ograniczenia wysokości wartości przedmiotu tej czynności.

Mając na uwadze powyższe Sąd pragnie podkreślić, że hipoteki ustanowione są hipotekami łącznymi. Zostały ustanowione na przedmiotowej nieruchomości oraz nieruchomości położonej w J., przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy P. (...)w P. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Biegły sądowy R. D. w opinii z dnia 20 lutego 2017 roku sporządzonej w sprawie o sygn. akt (...)określił wartość darowanej nieruchomości na kwotę **1.929.711,00 zł** na dzień darowizny 20 sierpnia 2013 roku. Z kolei wartość nieruchomości współobciążonej biegły określił na kwotę **700.632,00 zł** również na dzień dokonania darowizny.

Wspólna wartość nieruchomości obciążonych hipotekami łącznymi wynosi więc według stanu i cen na dzień 20 sierpnia 2013 roku kwotę **2.630.343,00 zł**. Wartość hipotek łącznych obciążających obie nieruchomości wynosiła z kolei w sumie **1.719.254,27 zł**.

Ponadto zgodnie z harmonogramem spłat kredytu nr (...) (...), na którego zabezpieczenie zostały ustanowione hipoteki na w/w nieruchomościach, na dzień 11 września 2015 roku do spłaty pozostała kwota 986.972,25 zł.

Nadto pozwana w treści odpowiedzi na pozew podniosła, iż płaciła oraz płaci raty kredytu na rzecz (...) Bank, nadto przedłożyła potwierdzenia przelewów potwierdzające dokonywane wpłaty. W ocenie Sądu na chwilę obecną do zapłaty na rzecz (...) Bank (...) pozostaje kwota niższa aniżeli wskazana przez pozwaną w treści odpowiedzi na pozew kwota 2.557.504,94 zł. Istnienie wierzytelność w tej wysokości nie zostało wykazane przez pozwaną przez złożenie odpowiednich dokumentów, jak również A. P. nie stawiała się na wezwanie Sądu aby te okoliczności Sądowi wyjaśnić.

Z treści art. 527 § 2 kc wynika, że wierzyciel pauliański powinien udowodnić jedynie związek między zaskarżoną czynnością dłużnika a stanem jego niewypłacalności (verba legis: „jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny”) i tylko w tym zakresie obciąża go ciężar dowodu omawianej obiektywnej przesłanki skargi pauliańskiej (art. 6 k.c.). Oznacza to, że na osobie trzeciej spoczywa ciężar dowodu wystąpienia innej, realnej przyczyny nieefektywności egzekucji wierzyciela pauliańskiego i wpływu tej przyczyny na tę nieefektywność (np. częściowo, całkowicie). Powinien on zatem wykazać, np. fakt istnienia określonego obciążenia hipotecznego eliminującego skuteczność egzekucji wierzyciela i utrzymywanie się określonego pułapu zadłużenia dłużnika wobec wierzyciela hipotecznego w chwili wytoczenia powództwa o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną oraz w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 2 kpc).

Na uwzględnienie również nie zasługuje twierdzenie strony pozwanej, że gdyby nie doszło do zawarcia umowy darowizny, a pozwana nie przejęłaby spłaty kredytu ojca, z dużym prawdopodobieństwem można by przypuszczać, że bank wypowiedziałby umowę kredytu, a tym samym wielkość zadłużenia J. R. (1) ulegałby znaczącemu zwiększeniu.

Porównanie wartości rynkowej nieruchomości i wysokości niespłaconego zadłużenia zabezpieczonego hipotekami pozwala na ocenę, iż powódka może uzyskać zaspokojenie swojej wierzytelności z darowanej nieruchomości. Hipoteką obciążone są dwie nieruchomości zatem wierzyciel hipoteczny mógłby prowadzić ewentualną egzekucję z dwóch nieruchomości.

Nadto J. R. (1) w ocenie Sądu z powodzeniem mógł podobnie jak pozwana wynająć nieruchomość przynajmniej za kwotę 16.800 zł miesięcznie. Brak zdolności do pracy J. R. (1) z całą pewnością nie stanowiłaby ku temu przeszkody. Z kwoty czynszu mógłby spłacać raty kredytu w kwocie około 8.000- 9.000 zł miesięcznie oraz pozostałych wierzycieli.

W okolicznościach niniejszej sprawy należy uznać, że pozwana nie wykazała, by przedmiotowa nieruchomość przedstawiała wartość niższą niż wartość ciężącego na niej obciążenia hipotecznego. Już w dniu dokonywania darowizny tj. dnia 20 sierpnia 2013 roku, wartość hipotek łącznych obciążających nieruchomości objęte księgami wieczystymi nr KW (...) oraz nr KW (...) była niższa, niż łączna wartość obu obciążonych nieruchomości. Ponadto w toku postępowania zostało dowiedzione, że do zaspokojenia powódki doszłoby nawet w przypadku, gdyby sporna nieruchomość pozostała w majątku dłużnika i wierzyciel hipoteczny wszcząłby egzekucję, gdyż obciążenie łączne obu nieruchomości hipotekami nie przewyższa ich wartości.

Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Nie ulega wątpliwości, że pozwaną i J. R. (1) łączył stosunek bliskości w chwili dokonania czynności prawnej. Zatem należy przyjąć, że pozwana wiedziała o istnieniu długu oraz konsekwencjach dokonywanej czynności dla możliwości zaspokojenia wierzyciela. W toku postępowania dowodowego pozwana nie obaliła powyższego domniemania,

albowiem nie wykazała, że pomimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości (ojca) dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy należytej staranności nie mogła i o tym dowiedzieć.

Zgodnie z zasadami obowiązującymi w procedurze cywilnej ciężar gromadzenia materiału procesowego spoczywa na stronach (art. 232 kpc, art. 6 kc). Art. 6 kc określa reguły dowodzenia, to jest przedmiot dowodu oraz osobę, na której spoczywa ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Przy czym Sąd nie ma obowiązku dążenia do wszechstronnego zbadania wszystkich okoliczności sprawy. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 kpc), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 kpc) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne.

Na podstawie powołanych przepisów oraz dokonanych ustaleń Sąd uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę darowizny nieruchomości położonej przy ul. (...) w J. (gmina S., powiat (...), województwo (...)) oznaczonej numerem geodezyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy P. (...)w P. Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) – zawartą dnia 20 sierpnia 2013 roku między J. R. (1) a A. P. przed notariuszem D. R. w Kancelarii Notarialnej w P., Repertorium A nr (...) w celu umożliwienia powódce zaspokojenia wierzytelności przysługującej jej w kwocie głównej 206.131,76zł wraz z ustawowymi odsetkami, o czym orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc i obciążył nimi pozwaną jako stronę przegrywającą proces. Na podstawie art. 108 § 1 kpc szczegółowe wyliczenie tych kosztów pozostawił referendarzowi sądowemu.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych przepisów należało orzec jak w sentencji wyroku.

SSO Hanna Ratajczak